

**WOJEWÓDZKI KONKURS PRZEDMIOTOWY
DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016**

WOM Rybnik

GEOGRAFIA

Informacje dla ucznia

1. Na stronie tytułowej arkusza w wyznaczonym miejscu **wpisz swój kod** ustalony przez komisję.
2. Sprawdź, czy arkusz konkursowy zawiera 8 stron i brudnopis.
3. W arkuszu znajdują się różne typy zadań.
Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania. Wykonuj zadania zgodnie z poleceniami.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem. Nie używaj korektora.
5. Jeśli w zadaniach zamkniętych podane są np. cztery odpowiedzi: A, B, C, D, to wybraną odpowiedź zaznacz znakiem „X” **bezpośrednio na arkuszu**.
6. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem ○ i zaznacz inną odpowiedź znakiem „X”.
7. Rozwiązania zadań otwartych zapisz czytelnie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
8. Przygotowując odpowiedzi na pytania, możesz skorzystać z miejsca opatrzonego napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.
9. Podczas rozwiązywania zadań możesz korzystać z kalkulatora prostego, linijki, kolorowych kredek.

KOD UCZNIWA

--	--	--

Etap: szkolny

**Czas pracy:
90 minut**

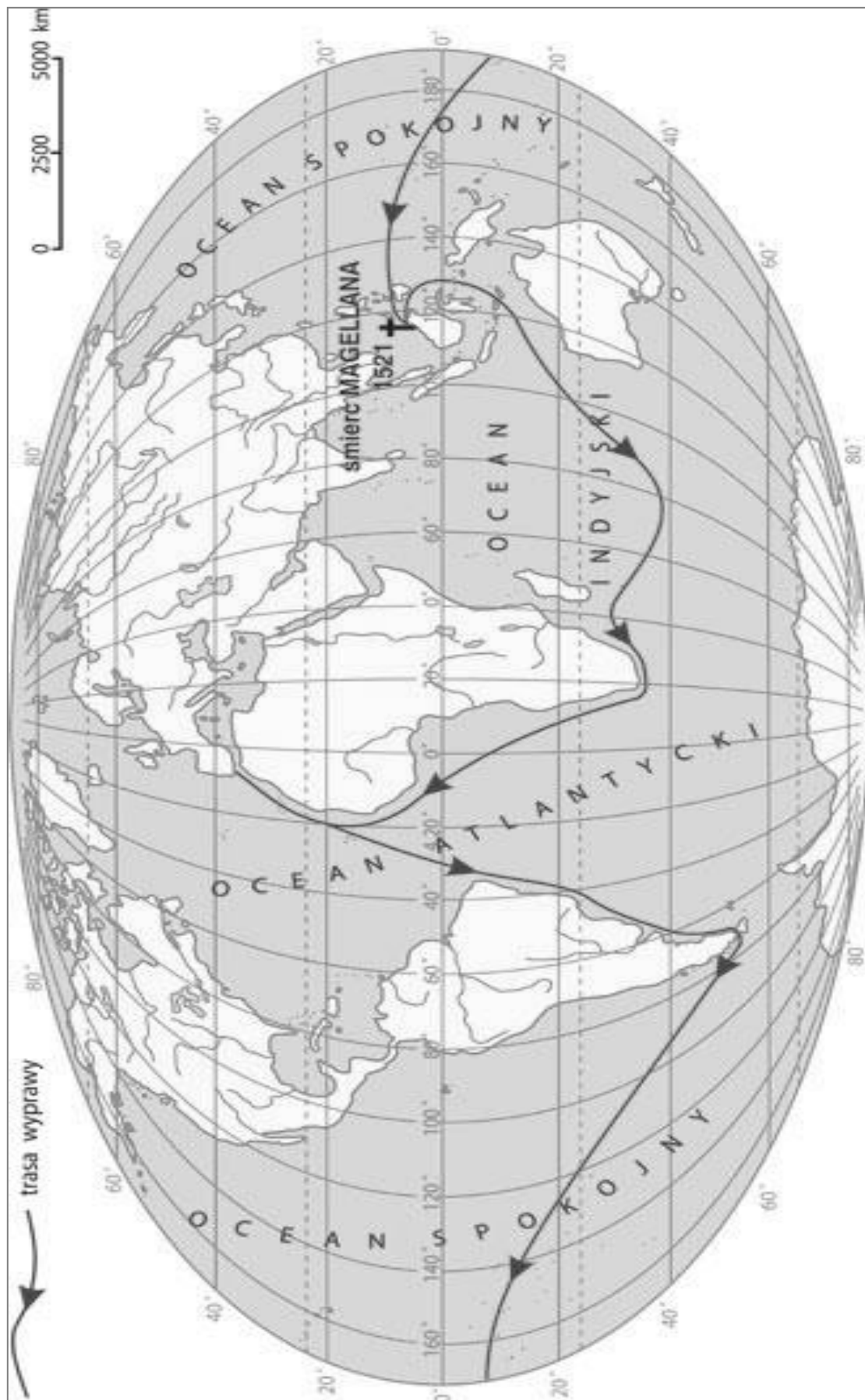
WYPEŁNIA KOMISJA KONKURSOWA

Nr zadania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	Razem
Liczba punktów możliwych do zdobycia	3	3	2	2	2	1	1	4	3	1	4	5	2	2	5	4	2	2	3	3	4	2	60
Liczba punktów uzyskanych przez uczestnika konkursu																							

Liczba punktów umożliwiająca kwalifikację do kolejnego etapu: 51

Podpisy członków komisji :

1. Przewodniczący –
2. Członek komisji sprawdzający pracę –
3. Członek komisji weryfikujący pracę –

Materiał źródłowy do zadań 1-9 "Wyprawa Ferdynanda Magellana"

„10 sierpnia 1519 roku flota pięciu statków pod dowództwem Ferdynanda Magellana opuściła Sewillę i popłynęła rzeką Gwadalkiwir do Sanlúcar de Barrameda.(...) Po krótkim postoju na Wyspach Kanaryjskich przybyła na Wyspy Zielonego Przylądka, skąd wzięła kurs na Przylądek Świętego Augustyna w Ameryce Południowej. 20 listopada przekroczyła równik, a 6 grudnia załoga zobaczyła brzegi Brazylii.(...) 21 października 1520 roku flota osiągnęła Cape de las Virgenes i stwierdziła, że przejście zostało znalezione, ponieważ woda była słona i głęboka. Cztery statki rozpoczęły powolne przedzieranie się przez liczące 372 mile przejście, które Magellan nazwał Cieśniną Wszystkich Świętych, ponieważ flota wpłynęła na nie w dniu Wszystkich Świętych, 1 listopada. Obecnie nosi ona nazwę Cieśniny Magellana.(...) 28 listopada pozostałe trzy statki wypłynęły na południowy Pacyfik. Magellan nazwał te wody Mar Pacifico (Morze Spokojne). (...) Kierując się na północ, 13 lutego 1521 roku załogi przekroczyły równik. 6 marca odkryły wyspy Guam i Rota w Archipelagu Marianów, a 16 marca dotarli do Archipelagu Filipińskiego. Do tej chwili pozostało tylko 100 członków wyprawy.(...) 7 kwietnia żeglarze dotarli do wyspy Cebu. Magellan zorganizował tam postój(...) Potyczka z ludźmi Silarupu rozegrała się 27 kwietnia 1521 r., podczas której Magellan poniósł śmierć wraz z częścią swych towarzyszy.(...) Trzy pozostałe statki popłynęły na zachód kierowane do Brunei na Borneo.(...) Po dotarciu do Moluków (Wysp Korzennych), 8 listopada 1521 roku statek „Concepcion” został spalony, a przyprawy przeniesione na „Victorię” i „Trinidad”. Ten drugi został jednak przechwycony przez Portugalczyków w czasie próby powrotu drogą przez Pacyfik. „Victoria” wyruszyła więc do domu samotnie i 22 maja 1522, dowiedziona przez Juana Sebastiána Elcaño okrążyła Przylądek Dobrej Nadziei. (...) 6 września 1522 Juan Sebastián Elcaño i pozostali członkowie wyprawy Magellana powrócili do Hiszpanii na ostatnim statku wyprawy, po niemal trzech latach od wyruszenia.”

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Ferdynand_Magellan

Zadanie 1. (0-3p)

Na podstawie materiałów źródłowych i własnej wiedzy oceń prawdziwość każdej informacji przedstawionej w tabeli wpisując znak X w odpowiedniej komórce.

INFORMACJA	FALSZ	PRAWDA
Wyprawa Magellana była pierwszym dowodem na ruch obrotowy Ziemi.		
Wyprawa Magellana była dowodem na kulisty kształt Ziemi.		
Statki płynęły zgodnie z kierunkiem ruchu obrotowego Ziemi.		
Ziemia ma kształt geoidy, która na obszarach oceanicznych pokrywa się z powierzchnią otwartych wód.		

Zadanie 2. (0-3p)

Zaznacz na mapie na str. 2 położenie wymienionych poniżej obiektów znakiem + i odpowiednią literą (A, B, C, D, E):

- A. Wyspy Zielonego Przylądka,
- B. Borneo,
- C. Ziemia Ognista,
- D. Przylądek Dobrej Nadziei,
- E. Archipelag Filipiny.

Zadanie 3. (0-2p)

Oblicz jaką długość ma przejście z Atlantyku na Pacyfik przez cieśninę Magellana na mapie Ameryki Południowej w skali 1:6 500 000 (przyjmując, że 1 mila morska = 1,852km). Zapisz obliczenia. Wynik podaj w zaokrągleniu do pierwszego miejsca po przecinku.

Wynik.:

Zadanie 4. (0-2p)

Na jakiej wysokości nad horyzontem świeci Słońce w momencie górowania w pierwszym dniu lata w Sanlúcar de Barrameda (36°46'N; 6°21'W) w Hiszpanii? Zapisz obliczenia, wynik podaj w stopniach kątowych).

Wynik.....

Zadanie 5. (0-2p)

Zaznacz, które czynniki mają wpływ na zasolenie wód morskich:

- A. temperatura wody
- B. zawartość planktonu roślinnego i zwierzęcego
- C. stopień wymiany wód z oceanem
- D. wielkość opadów atmosferycznych.

Zadanie 6. (0-1p)

Wymień strefy klimatyczne, przez które przepływały statki F. Magellana.

.....
.....

Zadanie 7. (0-1p)

Jaki wiatr towarzyszył wyprawie F. Magellana na Oceanie Atlantyckim?

- A. pasat
- B. antypasat
- C. monsun letni
- D. tajfun

Zadanie 8. (0-4p)

- a) Zaznacz strzałką na mapie (uwzględniając kierunek płynięcia) i podpisz trzy zimne prądy morskie, które występują na trasie wyprawy F. Magellana.
- b) Opisz wpływ zimnego prądu morskiego na wielkość sum opadów na wybrzeżu.

.....
.....

Zadanie 9. (0-3p)

- Zaznacz kolorem niebieskim na mapie świata (na str. 2) obszar występowania nocy polarniej na półkuli południowej.
- W których miesiącach roku (podaj nazwy miesięcy) występuje zjawisko nocy polarnych na tym obszarze?.....
- Podaj nazwę ruchu Ziemi, którego konsekwencją jest zjawisko nocy polarniej.....

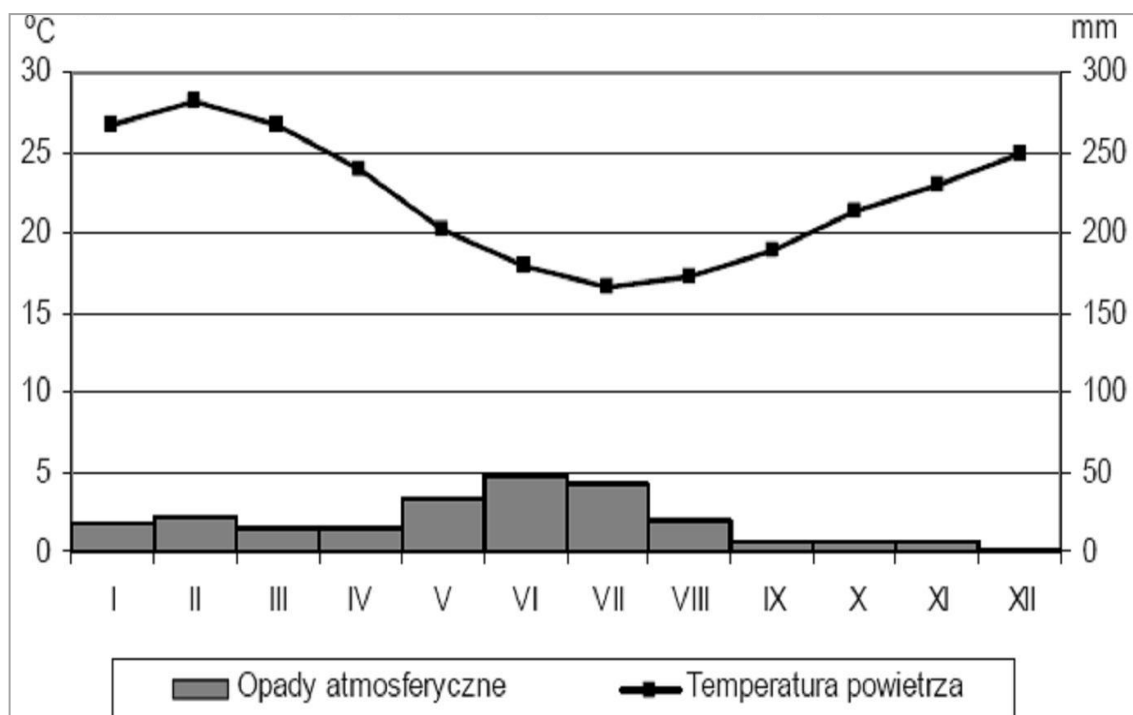
Zadanie 10. (0-1p)

Wskaż nazwę kontynentu, którego najbardziej na wschód wysunięty przylądek ma współrzędne: 66°05'N; 169°40'W.

- Afryka,
- Ameryka Północna,
- Ameryka Południowa,
- Azja.

Zadanie 11. (0-4p)

Na podstawie wykresu rocznego przebiegu temperatury powietrza i opadów odpowiedz:

Źródło: <http://www.geografia.lo4.poznan.pl/zadmat/04.atmosfera>

- Ile wynosi roczna amplituda temperatury powietrza?.....
- Ile miesięcy trwa klimatyczne lato?.....
- W której strefie klimatycznej leży to miejsce?.....
 - umiarkowanej
 - podzwrotnikowej
 - okołobiegunowej
 - równikowej
- Na której półkuli względem równika leży to miejsce?

Zadanie 12. (0-5p)

Udziel odpowiedzi na poniższe pytania zgodnie z treścią artykułów wskazanych w literaturze „*Górskie korony*” oraz „*Wulkany i wulkanizm*” podkreślając poprawną odpowiedź.

- Ile jest na świecie szczytów przekraczających 8 000 m n.p.m.?
cztery, dziesięć, czternaście, dwadzieścia jeden.
- Jak nazywał się pierwszy obywatel Polski, który zdobył Koronę Himalajów?
Jerzy Kukuczka, Piotr Pustelnik, Wanda Rutkowska. Krzysztof Wielicki.
- Który łańcuch górski na świecie jest najdłuższy?
Andy, Himalaje, Karakorum, Ural.
- Jaką temperaturę mogą osiągać „chmury gorejące” związane z wulkanami?
100°C, 500°C, 1000°C, 2000°C.
- Jaka jest temperatura magmy w komorach wulkanicznych pod wulkanami?
500°C, 1500°C, 3000°C, 4500°C.

Zadanie 13. (0-2p)

Spośród podanych poniżej typów gleb podkreśl te, które są zaliczane do strefowych:
bagienne, bielcowe, mady, czarne ziemie, czarnoziemy, rędziny, tundrowe

Zadanie 14. (0-2p)

Uzupełnij tabelę wpisując odpowiedź **TAK** lub **NIE** oraz jedno uzasadnienie swojego wyboru spośród stwierdzeń **A, B, C, D**.

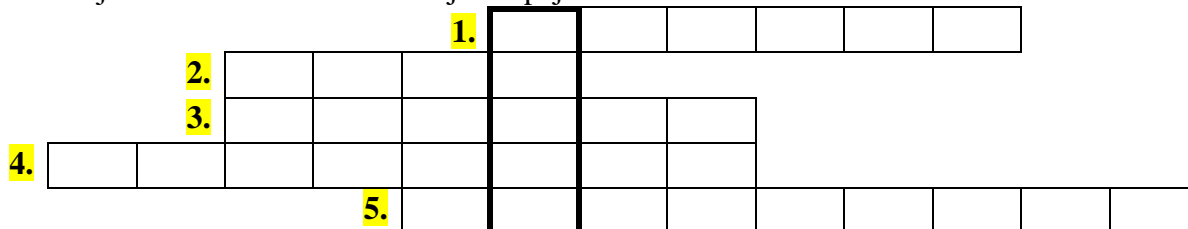
<i>Pytanie</i>	<i>Odpowiedź</i>		<i>Uzasadnienie</i>
Czy czarnoziemy należą do najżyźniejszych gleb na świecie?		ponieważ	
Czy rędziny są urodzajne, ale trudne w uprawie?		ponieważ	

- występują w klimacie wilgotnym, są silnie przemywane
- występują najczęściej na lessach, przy udziale roślinności trawiastej stepów
- poziom próchniczny leży bezpośrednio na zwietrzelinie wapiennej
- powstają na obszarach występowania skał wulkanicznych

Zadanie 15. (0-5p)

Rozwiąż logograf, odczytaj hasło i wyjaśnij jego znaczenie.

- w tym okresie powstawały pokłady węgla kamiennego
- w tym okresie w morzach żyły amonity
- powstaje na skutek metamorfizmu wapienia
- ten morski stawonóg żył na początku ery paleozoicznej
- najmłodsza z trzech wielkich jest alpejska

Wyjaśnienie:.....

Zadanie 16. (0-4p)

Wymienione poniżej pasma górskie

- zaklasyfikuj do odpowiedniego typu gór i wpisz po dwa przykłady do tabeli,
- zaznacz znakiem ▲ i podpisz na mapie świata na str. 2 tylko góry wulkaniczne,
Góry: Himalaje, Kaukaz, Llullaillaco, Sudety, Kordyliery, Orizaba, Wogezy

<i>Typ gór</i>	<i>Góry fałdowe</i>		<i>Góry zrębowe</i>		<i>Góry wulkaniczne</i>	
Góry						

Zadanie 17. (0-2p)

Powierzchnia Andów wynosi 2500 tys. km². Oblicz jaką powierzchnię zajmują one na globusie w skali 1:50 000 000. Zapisz obliczenia.

Wynik.....

Zadanie 18. (0-2p)

Zaznacz „X” prawdziwe zdania.

- Góry Ameryki Łacińskiej rozciągają się we wszystkich strefach klimatyczno-krajobrazowych, charakteryzują się ogromnym zróżnicowaniem środowiska.
- Pacyficzny Pierścień Ognia występuje tylko na południowym Pacyfiku.
- Cechą charakterystyczną gór Ameryki Południowej są wysokie wulkany. Znajdują się tutaj wszystkie najwyższe wulkany świata.
- Najwyższym czynnym wulkanem w Ameryce Południowej jest Aconcagua.
- Wulkany błotne nie są prawdziwymi wulkanami, gdyż nie ma tam erupcji lawowej ani popiołowej.

Zadanie 19. (0-3p)

Przyporządkuj wielkim formom ukształtowania powierzchni Ziemi odpowiadające im opisy, dopisując do wielkich liter małe.

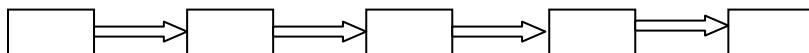
- depresje
 - rowy oceaniczne
 - niziny
 - baseny oceaniczne
- stanowią najmniejszy fragment powierzchni dna oceanicznego
 - obszary znajdujące się na głębokości 3000-6000 m p.p.m.
 - obszary położone poniżej poziomu morza
 - zajmują ponad 30% powierzchni lądowej, sięgają do wysokości 200-300 m n.p.m.

A-....., B-....., C-....., D-.....

Zadanie 20. (0-3p)

Z podanych zjawisk (1-5) utwórz przyczynowo-skutkowy schemat powstawania wiatru halnego, wpisz w puste okna odpowiednie cyfry.

1. adiabaticzne zmiany temperatury wilgotnego powietrza o $0,6^{\circ}\text{C}/100\text{m}$
2. wytworzenie się ośrodków: wysokiego i niskiego ciśnienia po obu stronach bariery górskiej
3. powstanie porywistego, ciepłego i suchego wiatru
4. ogrzewanie się powietrza średnio o $1^{\circ}\text{C}/100\text{m}$
5. powstanie chmur i opad deszczu po stronie dowietrznej

Zadanie 21. (0-4p)

Przyporządkuj podane nazwy procesów opisanym w tabeli zjawiskom.

Procesy: *abrazja, akumulacja, deflacja, korazja, wietrzenie, ruchy masowe*

OPIS ZJAWISKA	PROCES
Cofanie się brzegu morskiego wskutek niszczącej działalności fal morskich	
Rozkład chemiczny skał lub rozpad na mniejsze fragmenty	
Polerowanie, ścieranie lub drażnienie skał materiałem okruchowym unoszonym przez wiatr	
Przemieszczanie się zwietrzliny na stoku pod wpływem sił grawitacji	

Zadanie 22 (0-2p)

Wybierz właściwe dokończenie (A lub B) oraz uzasadnienie (1 lub 2) zdania pod fotografią.

<https://pl.wikipedia.org>

Na fotografii przedstawiono wyrzut w powietrze wody w

A ☐	gejzerze	spowodowany	1 ☐	dużym ciśnieniem hydrostatycznym na obszarach krasowych.
B ☐	wywierzysku		2 ☐	podgrzaniem jej przez ogniska magmowe.

BRUDNOPIS: